

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum aliqua circumstantia aggrauet peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

enim magnos sumptus, est actus magnificentiae, sed facere magnos sumptus in templo construendo, est actus religionis.

Ad xi. dicendum, quod omnis circumstantia constituit aliquam speciem peccati, necesse est quod aggravet, quia si absque hac circumstantia non erat peccatum, facit de non peccato peccatum. Si autem erat peccatum, inducit plures peccati deformitates. Si autem talis circumstantia sit penitus ignorata, tali ignorantia quod non habeat culpam, speciem peccati non constituit formaliter loquendo: sed materialiter tantum. Sicut si aliquis accedit ad coniugatam quam non credit coniugatam, committit quidem id quod est adulterium, non quasi adulter, quia forma talis actus est ex ratione & voluntate. Quod autem ignoratur non est voluntarium. Unde si accederet ad coniugatam alterius, quam putaret esse suam uxorem, esset absque peccato, sicut cum Lya subinducta est Iacob, loco Rachelis.

Ad xii. dicendum, quod si circumstantia constituit speciem quae se habet ad peccatum praeter intellectum ut species eius, sicut adulterium ad fornicationem, non sunt duo peccata, sed unum, sicut Sortes non est duas substantias, pro hoc quod homo est & animal: sed si constituar species disparatas peccati, erit quidem unum peccatum pro una substantia actus: sed multiplex pro multis & diversis deformitates peccati, sicut pomum est unum quale pro unitate subiecti: sed multiplex quale propter diversitatem coloris, & saporis.

Ad xiii. dicendum, quod similitudo conclusionis ad actionem moralem attenditur quantum ad hoc, quod sicut actus syllogisticus terminatur ad conclusionem, ita processus rationis in moralibus terminatur ad opus: non autem est similitudo quantum ad omnia. Nam operationes morales sunt in singularibus, in quibus diversae circumstantiae considerantur, conclusiones autem in rebus speculativis sunt per abstractionem a singularibus. Et tamen etiam conclusiones variantur circa aliquas circumstantias, pertinentes ad rationem syllogismi. Aliter enim se habent conclusiones in materia necessaria, & in materia contingenti, & in diversis scientiis est diversus modus conclusionum.

Ad xiiii. dicendum, quod et actiones artis variantur secundum diversas circumstantias, ad rationem artis pertinentes. Aliter enim operatur artifex domum ex cemento, & aliter ex luto, aliter et in una regione quam in alia, sed considerandum est quod aliqua circumstantia pertinet ad rationem actus moralis, quae non pertinet ad rationem artis, & econverso.

Ad xv. dicendum, quod cum distinguitur malum ex circumstantia contra malum ex genere, dicitur malum ex circumstantia quod aggravat quidem: sed non transfert in aliud genus.

Ad xvi. dicendum, quod magis & minus quandoque consequuntur diversas formas, & tunc diversificant speciem: sicut si dicamus quod rubeum est magis coloratum quam pallidum. Quandoque vero consequuntur diversam participationem unius & eiusdem formae, & tunc non diversificant speciem: sicut si aliquid dicatur altero magis album.

ARTICULUS VII.

Utrum aliqua circumstantia aggravet peccatum, quae non conferat peccato speciem.

SEPTIMO quaeritur, utrum aliqua circumstantia aggravet peccatum, quae non conferat peccato spe-

ciem. Et videtur quod non. Peccatum enim habet malitiam ex parte avertionis: sed circumstantia habet ex parte conversionis. Non ergo circumstantia aggravat malitiam peccati.

¶ 2. Præter. Si circumstantia habeat in se aliquam malitiam, constituit speciem aliquam peccati: si autem non habeat in se aliquam malitiam, nulla ratio est quare peccatum per eam aggravetur. Non ergo potest esse circumstantia quae circumstantia aggravans, quin det speciem peccati.

¶ 3. Præter. Dionysius dicit, quod bonum est ex sua causa, malum autem ex singularibus defectibus: secundum quamlibet circumstantiam consideratur aliquis defectus singularis. ergo secundum quamlibet circumstantiam aggravantem est aliqua species mali: & peccatum.

¶ 4. Præter. Omnis circumstantia aggravans facit differentiam in malitia, quae est quodammodo substantia peccati, in quantum est peccatum: sed id quod facit differentiam in substantia variat speciem. ergo omnis circumstantia aggravans variat speciem peccati.

¶ 5. Præter. Ex eis est augeretur & sumus; augeretur enim ex his ex quibus nutrimur, nutrimur autem ex his quibus sumus, ut dicitur 2. de Generatione. Si ergo malitia peccati per aliquam circumstantiam aggravantem, quod per eandem habeat esse aliqua peccati species.

¶ 6. Præter. Virtus & vitium opponitur. Omnis autem virtus constituitur in specie per circumstantias: ergo diuina terribilia secundum quod oportet, ubi oportet, & quod oportet, & similiter circa alias circumstantias; fortitudinis est, ergo & peccatum secundum quod oportet.

¶ 7. Præter. Peccatum habet speciem ex obiecto: sed obiectum quamlibet circumstantiam ad minus aggravantem, variatur obiectum in bonitate & malitia: ergo omnis circumstantia aggravans dat speciem peccati.

¶ 8. Præter. De similibus idem est iudicium: sed obiectum circumstantiae semper dant peccato, sicut obiectum quod dicitur quid, & finis qui significatur per hoc quod dicitur, ut verbum praedictum. ergo pari ratione omnes aliae circumstantiae, quae aggravant peccatum, dant speciem peccati.

SED CONTRA. Multi furari est gravius, quam furari: non tamen est alia species peccati; ergo non omnis circumstantia aggravans variat speciem peccati.

RESP. Dicendum, quod circumstantia tripliciter habet ad actum peccati. Quandoque enim neque variat speciem, neque aggravat, sicut percutere hominem indutum veste alba vel rubea: quandoque variat speciem peccati constituit, siue actus cuius circumstantia ex suo genere indifferens sit, sicut si aliquis leuat festucam de terra in contemptum alterius: siue sit bonus ex genere, sicut cum aliquis dicit de moysen propter laudem humanam: siue sit malus ex genere, & addatur sibi alia species malitiae: circumstantia, sicut cum aliquis furatur rem sacram.

KUERO aggravat quidem peccatum, non tamen constituit peccati speciem: sicut cum aliquis furatur rem. Et huius diversitatis ratio est, quia si circumstantia adveniens actui indifferenter se habeat quantum ad rationem, talis circumstantia nec dat speciem peccati, nec aggravat: nihil enim ad rationem pertinet, utrum quis percutitur, tali vel tali veste induatur. Si vero differentiam aliquam habeat per comparationem ad rationem, aut importat aliquid repugnans rationi primo & per se, & tunc dat peccato speciem, sicut accipere alienum: aut primo & per se, & non importat aliquid rationi repugnans: sed per comparationem ad rationem, quod primo & per se rationi repugnat aliquam repugnantiam habet ad rationem, sicut accipere

quid in magna quantitate, nihil repugnans rationi potest dici: sed accipere alienum in magna quantitate, dicitur maiore repugnanti ad rationem. Unde ista circumstantia aggravat peccatum, in quantum est determinativa illius circumstantia, quae dabit speciem peccato. Quartum autem membrum non potest esse, ut circumstantia det speciem peccato, & non aggravat, ut supra dictum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod inordinata concupiscentia ad commutabile bonum, est causa aversionis. & ideo circumstantia quae tenet ex parte conversionis, addere possunt ad malitiam, quae est ex parte aversionis.

AD SECUNDUM dicendum, quod circumstantia quae aggravat, & non dat speciem peccato, non continet ex se aliquam malitiam: sed est determinativa alterius circumstantiae malitiam continentis.

AD TERTIUM dicendum, quod cuiuslibet circumstantiae defectus potest causare peccatum speciei: sed non semper inveniuntur defectus in qualibet circumstantia secundum se, sed quandoque in una per comparationem ad aliam.

AD QUARTUM dicendum, quod circumstantia aggravans non semper mutat speciem malitiae: sed quandoque solum quantitate.

AD QUINTUM dicendum, quod sicut ea quibus nutriuntur, & augetur, non semper constituunt novam substantiam, sed quandoque coheruant vel augment substantiam praexistentem: ita non oportet quod circumstantia semper novam speciem peccati causent: sed quandoque augment praexistentem.

AD SEXTUM dicendum, quod sicut virtus quodammodo habet speciem ex circumstantiis debitis, ita & peccatum ex defectu alicuius debite circumstantiae: sed tamen non quolibet circumstantia facit defectum peccati, cum quaedam sint indifferentes, quaedam vero aliarum determinativa.

AD SEPTIMUM dicendum, quod circumstantia aggravans facit quidem aliquam variationem malitiae circa obiectum: sed non semper speciei, sed quandoque quantitate tantum.

AD OCTAVUM dicendum, quod in obiecto aliquo est multas condiciones invenire, & nihil prohibet id, quod consideratur ut obiectum secundum naturam conditionem, considerari ut circumstantia secundum aliam, quae quandoque dat speciem peccati, quandoque non. Sicut res aliena est proprium obiectum furti dans sibi speciem, potest etiam res aliena esse magna quantitate: & haec circumstantia non dat speciem, sed aggravat tantum, potest etiam res aliena esse sacra, & haec circumstantia constituit novam speciem peccati. potest etiam res aliena esse alba vel nigra, & haec erit circumstantia ex parte obiecti indifferens, nec aggravans, nec speciem constituens. Similiter dicendum est de fine, quod finis proximus est idem quod obiectum, & similiter dicendum est de eo sicut & de obiecto: finis autem remotus ponitur ut circumstantia.

ARTICULUS VIII.

Utrum circumstantia aggravat in infinitum.

AD OCTAVUM quod dicitur, utrum circumstantia aggravat in infinitum, ita, scilicet de veniali faciat mortale, & vice versa. Adam in statu innocentiae venialiter peccare non potuit, ergo omne peccatum fuisse sibi mortale: sed postea non omne peccatum fuit sibi mortale, nec est haec diversitas nisi secundum circumstantiam personae, ergo circumstantia aggravat in infinitum.

¶ 2 Praet. Maius est de non peccato facere peccatum, quod de veniali facere mortale: sed circumstantia facit de non peccato peccatum: negotiari enim secundum se non est peccatum: sed tamen clerico peccatum est peccatum circumstantiam personae, ergo multo magis cir-

constantia de veniali facit mortale.

¶ 3 Praet. Semel inebriari est peccatum veniale: dicitur autem quod multoties inebriari, est peccatum mortale. ergo ista circumstantia, quoties, facit de veniali mortale.

¶ 4 Praet. Peccatum quod ex certa malitia fit, dicitur esse irremissibile, & non veniale. ergo circumstantia aggravat in infinitum.

¶ 5 Praet. Hierony. dicit quod nugae in ore laici nugae sunt, in ore autem sacerdotis blasphemiae. Blasphemiam autem est ex suo genere peccatum mortale. ergo circumstantia personae facit de veniali mortale.

SED CONTRA, Circumstantia comparatur ad peccatum, sicut accidens ad subiectum: sed in subiecto si nullo non potest esse accidens infinitum, ergo circumstantia non potest dare peccato gravitatem infinitam, quae est gravitas peccati mortalis.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, circumstantia aggravans quoadque constituit novam speciem peccati, quandoque autem non. Manifestum est autem quod peccatum mortale, & veniale non sunt eiusdem speciei. Sicut, n. aliqui actus ex suo genere sunt boni, & aliqui ex suo genere sunt mali: ita aliqua peccata ex suo genere sunt venialia, & aliqua ex suo genere mortalia. Circumstantia ergo quae sic aggravat, ut novam speciem peccati constituat, potest constituisse speciem peccati mortalis: & ita aggravat in infinitum, puta, si aliquis loquat verbum iocofium, ut prouocet ad libidinem, vel ad odium. Si autem sic aggravat, quod non constituit novam peccati speciem, non potest aggravare in infinitum faciendum de veniali mortale: quia semper maior est gravitas, quae est ex peccati specie, quam quae est ex circumstantia speciem non constituyente.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod non ea ratione dicitur, quod ad venialiter peccare non potuerit, quia ea quae nobis sunt venialia, ei essent mortalia: sed quia ea quae nobis sunt venialia committere non potuit antequam mortaliter peccaret: nisi enim auerteretur a Deo per peccatum mortale, nullus defectus in eo esse poterat, nec animae nec corporis.

AD SECUNDUM dicendum, quod circumstantia, quae facit de non peccato peccatum, constituit peccati speciem: & talis circumstantia potest etiam de veniali facere mortale.

AD TERTIUM dicendum, quod multoties inebriari non est circumstantia constituens speciem peccati, & ideo sicut semel inebriari est peccatum veniale, ita & multoties inebriari per se loquendo, per accidens autem & dispositiue multoties inebriari potest esse peccatum mortale, puta, si ex consuetudine in tanta complacentiam ebrietatis perduceretur, quod etiam diuino praecipio contempto inebriari proponeret.

AD QUARTUM dicendum, quod peccare ex certa malitia, est peccare ex electione, voluntarii & scienter, & hoc contingit dupliciter. Vno modo, per hoc, quod aliquis repellit a se ea, quibus a peccato retrahi posset, puta, spiritus veniae, vel timore diuinae iustitiae: & talis circumstantia constituit speciem peccati in Spiritu sancto, quod dicitur irremissibile. Alio modo, potest contingere ex sola habitudine inclinatione: & talis circumstantia non constituit speciem, nec facit de veniali mortale. Non, quocumque voluntarius, & scienter dicit verbum otiosum mortaliter peccat.

AD QUINTUM dicendum, quod circumstantia personae, & si aggravat, non tamen facit ex veniali mortale: nisi si constituat speciem peccati, puta, si sacerdos aliquid faciat contra praecipium sibi datum a sacerdotibus, vel contra uerbum. Verbum autem Hier. intelligitur per exaggerationem dictum, vel per occasionem, quae nugae in ore sacerdotis possunt esse alijs occasio blasphemandi.

Quaest. dist. Tho. P ARTI-

In epistola ad Eulochium virginem a medio illius habet unum simile.

Art. preced.

D. 1008.

D. 2466.

D. 751.

E